

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Центр післядипломної освіти, дистанційного та заочного навчання
Кафедра теоретичної психології

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО СІМЕЙНОГО
ЖИТТЯ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ**

Кваліфікаційна робота

здобувача вищої освіти
першого рівня ЗФН
за спеціальністю 053 Психологія
Анжеліка ХІВРИЧ

Науковий керівник:

завідувач кафедри теоретичної
психології, доктор психологічних наук,
професор
Зоряна КОВАЛЬЧУК

Рецензент

кандидат психологічних наук
Роман ЯРЕМКО

Кваліфікаційна робота допущена до захисту
р., протокол № _____
Завідувач кафедри теоретичної психології
доктор психологічних наук, професор
Зоряна КОВАЛЬЧУК

Львів – 2024

АНОТАЦІЯ

Хіврич А. О. Особливості формування готовності до сімейного життя осіб юнацького віку.

Кваліфікаційна робота присвячена розкриттю проблеми формування готовності до сімейного життя осіб юнацького віку. У роботі висвітлено теоретичні аспекти формування готовності до сімейного життя, сутність та зміст поняття «готовність до сімейного життя», окреслено фактори, які впливають на формування готовності до сімейного життя у молоді. Досліджуваним особам юнацького віку притаманні такі сімейні цінності, як особистісна ідентифікація із партнером, інтимно-сексуальна, зовнішня привабливість, господарсько-побутова, а також соціальна активність. Встановлено, що особам які готові до сімейного життя притаманні такі якості та особливості, як: прагнення розвиватись, зокрема, в сім'ї; отримання духовного задоволення в стосунках; креативність; прагнення підвищити матеріальне становище; дратівливість через трудову діяльність (здебільшого у жінок); товариськість (комунікабельність); врівноваженість; відсутність сором'язливості у стосунках з близькими та у інтимному житті; здатність до господарсько-побутової та батьківсько-виховної функцій; а також соціальна активність.

Ключові слова: готовність, шлюб, юнацький вік, сімейне життя.

Зміст

Вступ	3
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ	5
Визначення поняття «готовність до сімейного життя».....	5
Фактори, які впливають на формування готовності до сімейного життя у молоді.....	13
Гендерний аспект у формуванні готовності до шлюбу в юнацькому віці.....	17
Висновки до першого розділу	20
Розділ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГОТОВНОСТІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ	22
Опис та характеристика методів дослідження готовності до сімейного життя в юнацькому віці	22
Результати дослідження готовності до сімейного життя в юнацькому віці.....	26
Висновки до другого розділу	34
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	38

ВСТУП

Сучасне суспільство переживає період інтенсивних змін у соціальних та економічних структурах, що суттєво впливає на життя молодого покоління. Зростання рівня міграції, зміни у структурі праці, економічна нестабільність, а також розширення можливостей для освіти та самореалізації ставлять перед молоддю нові виклики та можливості. У такому контексті формування готовності до сімейного життя стає особливо актуальним аспектом соціальної підготовки молоді. Поєднання високих очікувань щодо особистого розвитку та потреби в стабільності та підтримці у сімейних відносинах створює складну динаміку, яка вимагає системного підходу до підготовки молоді до створення та підтримки сімей.

Таким чином, дослідження особливостей формування готовності до сімейного життя серед осіб юнацького віку є не лише актуальною, але й необхідною складовою розвитку сучасного суспільства. Вирішення цієї проблеми сприятиме підвищенню якості сімейних відносин, зменшенню соціальної напруженості та формуванню стійкого соціального капіталу.

Метою даної дипломної роботи є дослідження особливостей формування готовності до сімейного життя серед осіб юнацького віку з метою виявлення факторів, які впливають на цей процес, та розроблення рекомендацій щодо покращення роботи з молоддю в цьому напрямку.

Завдання:

1. Аналіз літературних джерел з питань готовності до сімейного життя серед молоді.
2. Вивчення та систематизація факторів, які впливають на формування готовності до сімейного життя.
3. Проведення емпіричного дослідження з метою виявлення особливостей формування готовності до сімейного життя серед молоді.
4. Аналіз отриманих результатів дослідження

Об'єктом дослідження є готовність до сімейного життя.

Предметом дослідження є особливості формування готовності до сімейного життя осіб юнацького віку.

Результати цієї роботи можуть стати базою для подальших досліджень у галузі психології, соціології та педагогіки. Вони також можуть бути використані для розробки програм та методик підготовки молоді до створення сім'ї та подолання труднощів, пов'язаних зі сімейним життям.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків та списку використаних джерел.

Розділ 1. Теоретичні аспекти формування готовності до сімейного життя

изначення поняття «готовність до сімейного життя»

Готовність до сімейного життя – це психологічна та соціальна готовність особи до вступу в сімейні відносини та їх подальшого побудови та підтримки. Це включає в себе різні аспекти, які охоплюють як підготовку до партнерства, так і до батьківства [3].

Розуміння поняття «готовність до сімейного життя» ґрунтується на роботах визначних науковців у галузі психології, соціології та сімейних відносин.

Е. Г. Еріксон в своїй теорії розвитку особистості наголошує на етапі сімейні відносини або, навпаки, відчуває відчуженість і самотність [37].

Концепція «інтимності проти ізоляції», запропонована Е. Г. Еріксоном, є ключовою в його теорії розвитку особистості, відомої як теорія психосоціального розвитку. Згідно з цією теорією, кожна людина переживає восьми стадії психосоціального розвитку, протягом яких виникають основні конфлікти, що впливають на формування особистості.

На стадії «інтимності проти ізоляції», яка виникає приблизно від 19 до 40 років, основним психосоціальним завданням є розвиток інтимних стосунків та установлення стабільних сімейних відносин. Цей період вважається критичним для формування особистості, оскільки успішне вирішення цього конфлікту відображається на здоров'ї та задоволеності особистості у подальшому житті.

За словами Еріксона, якщо особа успішно вирішує цей конфлікт, вона встановлює стійкі та задовільні сімейні відносини, знаходить інтимне партнерство та розвиває взаємне сприйняття і розуміння з партнером. Успішне вирішення цього етапу допомагає особі відчувати себе залученою до інших,

здатною до співчуття та емпатії [37].

Навпаки, невирішення цього конфлікту може призвести до відчуття відчуженості, самотності та невпевненості в себе, що може перешкодити встановленню задовільних відносин та сімейного щастя.

Концепція «інтимності проти ізоляції» відображає важливість розвитку інтимних та соціальних зв'язків у формуванні стійких та задовільних сімейних відносин.

Джон Боулбі, відомий британський психолог, розробив теорію прикріплення, яка виявилася важливою для розуміння формування сімейних відносин і подальшого розвитку особистості. За його теорією, прикріплення - це вроджена потреба людини в створенні близьких, емоційно насичених зв'язків з іншими людьми, особливо з близькими дорослими, такими як батьки або доглядачі [22].

Діти, які мають безпечне прикріплення, відчуються комфортно з близькими дорослими, відчують підтримку та розуміння. У майбутньому вони найімовірніше розвиватимуть стійкі та задовільні сімейні відносини.

Діти з уникненим прикріпленням можуть бути відчуженими від близьких дорослих, уникають прояву емоційної близькості та можуть не демонструвати велику потребу в підтримці. Це може вплинути на їхні здатності в побудові задовільних сімейних відносин.

Діти з амбівалентним прикріпленням можуть демонструвати страх відокремлення від близьких дорослих та можуть бути перебільшено вимогливими в їхній присутності. Це також може впливати на їхні майбутні сімейні відносини, зумовлюючи конфлікти та напругу.

Розуміння теорії прикріплення надає можливість більш ефективно реагувати на потреби дітей та створювати сприятливе середовище для їхнього здорового розвитку. Крім того, воно надає інсайт у формування стійких та гармонійних сімейних відносин, оскільки відносини між дітьми та їх батьками можуть впливати на їхнє подальше ставлення до інтимних партнерів та

власних дітей.

Д. Рассел та К. Віттен у своїх дослідженнях акцентували увагу на соціальних чинниках, які впливають на готовність осіб до сімейного життя. Їх роботи вказують на те, що культурні та релігійні впливи мають значний вплив на сприйняття та очікування стосовно сімейних відносин [39].

Різні культури мають свої унікальні норми, цінності та очікування стосовно сімейного життя. Наприклад, у деяких культурах домінують традиційні ролі гендерів у сім'ї, де чоловік відводиться роль глави сім'ї, а жінка бере на себе обов'язки домогосподарки та матері. У таких культурах готовність до сімейного життя може бути пов'язана з відповідністю цим ролям.

Релігійні переконання також можуть впливати на уявлення про сімейне життя та його цінності. Деякі релігії можуть підтримувати традиційні сімейні цінності, такі як шлюб заради продовження роду, дотримання моральних норм у сімейних відносинах тощо. Релігійні обряди та обрії також можуть впливати на формування і укріплення сімейних зв'язків.

Дослідження Рассела та Віттена наголошують на тому, що розуміння соціокультурного контексту є важливим для розуміння готовності осіб до сімейного життя. Різні культурні та релігійні переконання можуть створювати різні очікування та вимоги до сімейних відносин, які впливають на підготовку та готовність осіб до вступу у них [30].

Р. Стенлі та С. Рейгельман в своїх роботах розглядали поняття конфліктів та спільних цілей у сімейному контексті.

Поняття «мікроготовності», яке було розглянуте Р. Стенлі та С. Рейгельманом, відображає рівень підготовленості особи до побудови та підтримки сімейних відносин на більш конкретному, мікро рівні. Це означає розгляд аспектів, таких як комунікація, вирішення конфліктів та встановлення спільних цілей в сімейному середовищі [28].

Рівень спілкування відображає здатність осіб ефективно спілкуватися

один з одним у сімейному контексті. Включає в себе як вербальну, так і невербальну комунікацію, а також вміння слухати і розуміти партнера. Високий рівень спілкування сприяє зближенню та розвитку взаєморозуміння в сім'ї.

Вирішення конфліктів – це вміння розуміти, приймати та ефективно вирішувати конфлікти, які можуть виникати у сімейних відносинах. Включає в себе вміння контролювати емоції, слухати точки зору іншої сторони, а також знаходити компромісні рішення.

Спільні цілі відображають здатність сім'ї до встановлення спільних цілей та праці разом для досягнення їх. Спільні цілі можуть стосуватися різних аспектів життя, таких як кар'єра, фінанси, виховання дітей тощо. Встановлення спільних цілей сприяє взаємному зв'язку та співпраці в сім'ї 35].

Розуміння цих мікроготовностей дозволяє визначити конкретні аспекти, на які необхідно звернути увагу для підготовки осіб до успішного сімейного життя. Розвиток цих навичок та вмінь може сприяти побудові стійких та гармонійних сімейних відносин.

Ці наукові дослідження підкреслюють значення різноманітних аспектів готовності до сімейного життя, включаючи як психологічні, так і соціальні аспекти, які визначають успішне функціонування сім'ї.

Основні компоненти готовності до сімейного життя можуть включати: *емоційна стабільність*: здатність контролювати власні емоції та виявлення емпатії до потреб та почуттів партнера.

Емоційна стабільність в контексті готовності до сімейного життя виявляється в здатності особи ефективно керувати власними емоціями та взаємодіяти з емоціями партнера в конструктивний спосіб [14].

Емоційно стабільна особа має свідомість своїх власних емоцій, вміє їх розпізнавати та розуміти. Вона може ідентифікувати свої почуття і виразити їх адекватно, що сприяє відкритому та чесному спілкуванню в сім'ї. Емоційно стабільна особа має навички регулювання своїх емоцій. Вона може ефективно

керувати стресом та адаптуватися до змін в сімейному житті без негативних наслідків для власного самопочуття та відносин з партнером.

Така особистість може проявляти емпатію до потреб та почуттів свого партнера, сприймати його емоційний стан, відчувати співчуття та знаходити способи підтримки та розуміння. Емоційно стабільна особа має здатність ефективно вирішувати конфлікти, не допускаючи, щоб емоції переважали над розумом. Вона може знаходити компроміси та шукати рішення на основі співпраці з партнером.

Емоційна стабільність сприяє підтримці та зміцненню важливих сімейних зв'язків. Особистість здатна будувати та зберігати довіру, відкритість та близькість у відносинах з партнером.

Ці аспекти емоційної стабільності формують основу для здорових та стійких сімейних відносин, оскільки дозволяють партнерам ефективно взаємодіяти в умовах різноманітних емоційних викликів та складних ситуацій. *омунікативні навички:* здатність ефективно спілкуватися з партнером, виражати свої почуття та потреби, а також слухати та розуміти його.

Комунікативні навички грають ключову роль у будь-яких відносинах, включаючи сімейні. Здатність чітко виражати свої думки, почуття та потреби є важливою частиною комунікативних навичок. Якщо людина може чітко висловити свої очікування та бажання, це створює здорове середовище для взаєморозуміння в сім'ї [2].

Рівень уважності та емпатії, яку виявляє особа під час слухання свого партнера, також важливий. Спроможність почути та зрозуміти погляди, почуття та потреби партнера є ключовим аспектом будь-якого успішного спілкування. Крім словесного спілкування, невербальні сигнали, такі як жести, міміка та тон голосу, можуть передавати багато інформації про емоційний стан та наміри особи. Знання та розуміння цих невербальних сигналів допомагає уточнювати та розширювати комунікативний контекст.

Важливо виявляти підтримку та зацікавленість у партнера під час

спілкування. Це може включати позитивні висловлювання, слова підтримки та активне виявлення інтересу до його думок та почуттів.

Комунікативні навички також мають важливе значення в розв'язанні конфліктів. Здатність спілкуватися відкрито та співпрацювати у пошуку компромісу допомагає вирішити суперечки та зміцнює взаєморозуміння в сім'ї. *вирішення конфліктів*: навички вирішення конфліктів та здатність до компромісу. Вирішення конфліктів є важливою складовою будь-яких відносин, включаючи сімейні.

Особистість повинна мати навички для вирішення конфліктів конструктивним способом. Це включає в себе здатність чітко визначати причини конфлікту, аналізувати різні точки зору та шукати способи згладження суперечок. Важливо мати розвинений емоційний інтелект для ефективного вирішення конфліктів. Це включає в себе здатність розпізнавати та керувати власними емоціями, а також розуміння емоційного стану інших учасників конфлікту [20].

Людина повинна бути здатна ефективно спілкуватися з іншими стосовно конфлікту. Це включає в себе вміння чітко висловлювати свої почуття та думки, а також вміння слухати і розуміти точку зору партнера. Важливо мати гнучкість і здатність до компромісу в процесі вирішення конфлікту. Це означає, що обидві сторони готові пожертвувати чимось для досягнення загального згоди та миру в сімейних відносинах.

Важливо, щоб учасники конфлікту відносилися один до одного з повагою та розумінням. Це допомагає створити атмосферу взаємного довірчого спілкування та сприяє успішному вирішенню конфліктів.

відповідальність: готовність брати на себе відповідальність за результати власних дій та за добробут сім'ї. Розуміння та виявлення відповідальності є ключовим аспектом будь-яких сімейних відносин.

Особистість повинна бути свідомою результатів своїх дій і приймати відповідальність за них. Це включає в себе аналіз можливих наслідків перед

прийняттям рішення та готовність взяти на себе наслідки своїх дій [25].

Важливо бути готовим прийняти відповідальність за свої помилки та вжити кроки для їх виправлення. Це допомагає вирости в особистість та показує готовність вчитися на власних помилках.

Виявлення відповідальності також включає захист та підтримку членів сім'ї. Це може означати взяття на себе захисту сім'ї у складних ситуаціях або надання підтримки та допомоги тим, хто її потребує. Виявлення відповідальності також включає активний участь у поділі обов'язків у сім'ї. Це означає брати на себе свою частку відповідальності за побутові справи, виховання дітей та фінансове благополуччя родини.

Важливо активно спілкуватися з іншими членами сім'ї та відкрито ділитися своїми думками та почуттями. Це допомагає забезпечити взаєморозуміння та вирішення проблем в сім'ї.

ідтримка та партнерство: здатність підтримувати свого партнера в складних життєвих ситуаціях та спільно працювати над розвитком взаємних відносин. Розуміння та виявлення підтримки та партнерства є фундаментальними аспектами здорових сімейних відносин [34].

Емоційна підтримка – це виявлення розуміння, співчуття та підтримки партнера в емоційно важких ситуаціях. Це може включати висловлення підтримки, прислухання до почуттів партнера та надання психологічної підтримки у важких часах.

Фізична підтримка – це забезпечення допомоги та підтримки у виконанні щоденних обов'язків та розв'язанні проблем. Це може включати допомогу з побутовими справами, догляд за дітьми та підтримку в управлінні фінансами сім'ї.

Партнерство в прийнятті рішень – це спільне обговорення та прийняття рішень з партнером. Важливо виявляти взаємне повагу та розуміння поглядів та думок партнера, а також працювати разом для досягнення спільних цілей.

Підтримка особистого розвитку – це стимулювання та підтримка

особистого розвитку партнера. Це може включати підтримку у здобутті нових навичок та знань, підтримку у реалізації особистих цілей та амбіцій.

Взаємне довірче спілкування – це здатність відкрито та чесно спілкуватися з партнером про свої думки, почуття та потреби. Це важливо для побудови глибоких та довірчих відносин, а також для вирішення конфліктів та проблем у сім'ї.

отовність до батьківства: Розуміння вимог та відповідальностей, що виникають у зв'язку з вихованням та підтримкою дітей.

Розуміння та готовність до батьківства є ключовими складовими сімейного життя.

Знання про виховання дітей –включає в себе знання про розвиток дитини, її потреби на різних етапах життя, методи виховання та способи підтримки її фізичного, емоційного та інтелектуального розвитку [31].

Фінансова готовність – це забезпечення фінансової стабільності та здатності мати дитину. Включає в себе розуміння витрат, пов'язаних з вихованням дитини, а також планування бюджету та забезпечення фінансової безпеки сім'ї.

Емоційна готовність – це виявлення здатності до відданості, турботи та любові до дитини. Включає в себе готовність приймати виклики та радості батьківства, а також розвиток емоційних навичок для взаємодії з дитиною.

Соціальна підтримка – це забезпечення належної підтримки від родини, друзів та спільноти в процесі виховання дитини. Включає в себе створення мережі підтримки, яка може надавати поради, допомогу та емоційну підтримку батькам.

Підготовка до змін – це готовність до змін у житті та адаптація до нових ролей та відповідальностей, пов'язаних з батьківством. Включає в себе вміння пристосовуватися до нових ситуацій та розвивати навички вирішення проблем

Поняття «готовність до сімейного життя» охоплює комплексну

підготовку та готовність особи до вступу у стабільні та здорові сімейні відносини. Це включає в себе емоційну, психологічну, соціальну та практичну готовність до взаємодії з партнером та спільному вирішенню різноманітних сімейних завдань. Готовність до сімейного життя передбачає розуміння власних цінностей, бажання встановлювати стійкі та взаємопідтримуючі відносини, а також готовність до взаємних компромісів та вирішення конфліктів. Це поняття важливо для будь-якої особи, яка прагне побудувати щасливу та стійку родину.

1.2. Фактори, які впливають на формування готовності до сімейного життя у молоді

Готовність до сімейного життя – це комплексна психологічна, емоційна, соціальна та практична готовність особи до вступу в стабільні та здорові сімейні відносини. Це включає в себе не лише бажання стати частиною сімейного кола, а й здатність та підготовленість до взаємодії з партнером, вирішення різних сімейних завдань та відповідальне батьківство [41].

Психологічна готовність передбачає готовність до створення психологічної зручної атмосфери в сім'ї, здатність до спілкування та вирішення конфліктів. Емоційна готовність означає здатність контролювати свої емоції, виявляти співчуття та розуміння до потреб партнера та дітей. Соціальна готовність полягає в умінні адаптуватися до соціальних ролей та відповідальностей у сімейному житті. Практична готовність включає в себе здатність до вирішення побутових завдань, фінансове планування та здатність до виховання та догляду за дітьми.

Готовність до сімейного життя є важливим аспектом для будь-якої особи, яка прагне побудувати щасливу та стійку родину. Розглянемо різноманітні фактори, які можуть впливати на готовність молоді до сімейного життя, такі як соціокультурний контекст, освіта, сімейне середовище, економічні умови та

психологічні фактори [45].

Соціокультурний контекст, що складається з норм, цінностей та очікувань у суспільстві, має значний вплив на готовність молоді до вступу у сімейне життя. Традиційні ролі гендерів, стереотипи щодо шлюбу та сім'ї, а також загальні погляди на ролі членів сім'ї формують уявлення про те, як повинна виглядати ідеальна родина та які обов'язки і відповідальності повинні нести її члени [35].

Наприклад, в суспільствах, де існують традиційні стереотипи щодо ролі жінок та чоловіків, молоді люди можуть відчувати певний тиск або очікування щодо своєї ролі в сім'ї. Такі очікування можуть впливати на їхні рішення щодо вступу у шлюб та виховання дітей. Крім того, існування різних культурних підходів до сімейного життя може впливати на те, як молодь оцінює важливість сімейних цінностей та як вони планують своє майбутнє.

Отже, соціокультурний контекст відіграє суттєву роль у формуванні готовності молоді до сімейного життя, впливаючи на їхні уявлення про ідеальну родину та їхню готовність приймати рішення щодо створення власного сімейного гнізда.

Одним з ключових факторів, який впливає на готовність молоді до сімейного життя, є *рівень їхньої освіти та доступ до інформації про сімейні відносини та батьківство*. Цей аспект може мати значний вплив на їхні уявлення про сімейні цінності, роль в сім'ї та їхню готовність приймати рішення щодо створення власної родини [23].

Молодь з вищою освітою часто має більше знань та розуміння про складнощі сімейних відносин та батьківства. Вони можуть мати доступ до актуальних досліджень, літератури та ресурсів, які допомагають їм краще розуміти сучасні виклики та тенденції в сімейному житті.

Освічена молодь частіше має свідомий підхід до батьківства. Вони можуть бути більш обізнані з сучасними методами виховання, психологією розвитку дітей та практичними порадами щодо взаємодії з дітьми. Освічена

молодь, завдяки своєму освітньому фонду, частіше має здатність аналізувати інформацію та приймати обґрунтовані рішення щодо створення сім'ї та виховання дітей. Вони можуть бути більш готові до вирішення викликів, які можуть виникнути у сімейному житті.

Краще розвинуті психологічні навички, такі як емоційний інтелект та емпатія, впливають на їхню здатність розуміти та співпереживати почуттям партнера та дітей.

Отже, рівень освіти та доступ до інформації про сімейне життя можуть значно впливати на готовність молоді до вступу у стосунки та батьківства, формуючи їхні уявлення про ідеальну сім'ю та їхню готовність до вирішення сімейних завдань.

Сімейне середовище відіграє важливу роль у формуванні готовності молоді до сімейного життя. Досвід, який вони отримують від батьків та інших членів сім'ї, формує їхні уявлення про сімейні відносини та впливає на їхні

о Молодь спостерігає за взаєминами між батьками та іншими членами родини. Якщо вони бачать позитивні та здорові відносини, це може вплинути на їхню готовність до побудови власної сім'ї. Навпаки, негативний досвід у

д У сімейному середовищі молодь вчиться вирішувати конфлікти, встановлювати позитивні відносини та взаємодіяти з іншими людьми. Якщо вони мають позитивний досвід у взаємодії з батьками та рідними, це може позитивно підготувати їх до вирішення конфліктів та спілкування в

подальшому сімейному житті.

Сімейне середовище передає цінності та переконання, які можуть вплинути на уявлення молоді про сімейне життя. Якщо вони вирощуються в сімейному середовищі, де цінуються сімейні зв'язки, вони можуть бути більш схильні до побудови стійкої та здорової родини.

н Таким чином, сімейне середовище впливає на формування готовності

о

с

т

молоді до сімейного життя, відображаючи їхній досвід, цінності та навички, які вони отримали у сімейному оточенні.

Економічні умови визначають матеріальний фундамент, на якому будується сімейне життя. Фінансова стабільність може виявити значний вплив на рішення молоді щодо створення сім'ї та виховання дітей.

Економічні умови впливають на можливість молодих людей створити стійку сім'ю. Високі витрати на житло, освіту, медичне обслуговування та інші види витрат можуть зробити вступ у шлюб та виховання дітей важкими фінансово. Економічна нестабільність може призвести до неможливості забезпечити основні потреби для себе та своєї родини. Нестабільність на ринку праці, безробіття та низька заробітна плата можуть вплинути на рішення молодих людей щодо вступу у шлюб та відкладення виховання дітей до кращих економічних часів. Недостатність фінансових ресурсів може створити додатковий стрес для молодих людей, що може негативно вплинути на якість їхніх стосунків та здатність вирішувати сімейні проблеми [32].

Отже, економічні умови грають важливу роль у формуванні готовності молоді до сімейного життя, впливаючи на їхню здатність забезпечити основні потреби сім'ї та стабільність сімейного життя.

Психологічні аспекти грають ключову роль у формуванні готовності молоді до сімейного життя. Особистісні особливості та психологічний стан можуть визначати, наскільки ефективно молодь буде вступати у сімейні стосунки та вирішувати проблеми, що виникають в процесі сімейного життя

Люди з високим рівнем емоційної стабільності можуть краще справлятися зі стресом та негативними емоціями, які можуть виникати в сімейних відносинах. Вони можуть бути більш терплячими, м'якими та спроможними ефективно вирішувати конфлікти.

Особи з високим рівнем впевненості у собі можуть бути більш готовими до прийняття важливих рішень та відповідальності за своє сімейне життя.

Вони можуть мати більшу віру у свої здібності вирішувати проблеми та досягати успіху в стосунках.

Сімейне життя часто вимагає адаптації до змін та уміння розвиватися як особистість. Люди, які відкриті для нових досвідів та готові до змін, можуть бути більш успішними в створенні стабільних та здорових сімейних відносин

Таким чином, психологічні фактори визначають готовність молоді до сімейного життя, впливаючи на їхній емоційний стан, віру у себе та здатність адаптуватися до змін, які виникають у сімейному житті.

Так, ці фактори взаємодіють між собою, створюючи комплексний образ готовності молоді до сімейного життя. Наприклад, впевненість у собі може підвищити рівень емоційної стабільності, адже люди, які вірять у свої здібності, можуть легше впоратися зі стресом та негативними емоціями. З іншого боку, емоційна стабільність може підвищити рівень впевненості у собі, оскільки вона дозволяє краще контролювати свої емоції та довіряти своїм рішенням.

Також важливо враховувати, що ці фактори можуть змінюватися в залежності від конкретної ситуації та життєвих обставин молоді. Наприклад, втрата роботи або серйозні конфлікти у сім'ї можуть значно погіршити емоційний стан та вплинути на рівень впевненості у собі. Тому важливо розглядати ці фактори як динамічні та здатні до змін з часом.

Гендерний аспект у формуванні готовності до шлюбу в юнацькому віці

Вперше дослідження гендерного аспекту у контексті готовності до шлюбу та сімейного життя серед молоді відкриває широкі можливості для розуміння впливу соціальних та культурних чинників на формування сімейних цінностей та уявлень про роль в сім'ї. Статева ідентичність та соціальні ролі, приписані чоловікам і жінкам, стають ключовими визначниками готовності до

сімейного життя. Розуміння цих аспектів може розкрити складні динаміки взаємодії між статями та впливати на розвиток більш прогресивних та демократичних моделей сімейних відносин [5].

Статева соціалізація – це процес, при якому люди внутрішньо усвідомлюють статеві ролі, очікування та норми, які приписуються їхній статі в суспільстві. Цей процес починається з дитинства і відбувається через взаємодію з різними агентами соціалізації, такими як сім'я, школа, релігійні установи, мас-медіа та інші [9].

У контексті готовності до сімейного життя, статева соціалізація визначає очікування та ролі, які чоловіки та жінки повинні виконувати у сім'ї та суспільстві. Наприклад, чоловікам частіше очікується, що вони будуть головними годувальниками сім'ї, прийматимуть важливі рішення та забезпечуватимуть захист родини. З іншого боку, жінкам приписується роль домогосподарки та матері, вони частіше пов'язуються з обов'язками з догляду за дітьми та дому.

Ці статеві стереотипи та ролі можуть впливати на уявлення молодих людей про свої можливості та обмеження у створенні та управлінні сім'єю. Наприклад, чоловіки можуть відчувати притискання, якщо вони не можуть відповідати очікуванням суспільства щодо своєї ролі у сім'ї, тоді як жінки можуть стикатися з перешкодами у реалізації своїх професійних та особистих цілей через традиційні стереотипи.

Таким чином, статева соціалізація впливає на формування уявлень молоді про сімейні ролі та відносини, що може мати значний вплив на їхню готовність до вступу у шлюб та сімейне життя.

Статеві очікування в суспільстві визначаються соціокультурними нормами, які приписують певні ролі та функції чоловікам і жінкам. Ці очікування можуть мати значний вплив на уявлення молоді про свою роль у сімейному житті та готовність до створення сім'ї [5].

У багатьох культурах чоловікам приписується роль головного

годувальника сім'ї. Це може створювати значний тиск на чоловіків щодо отримання стабільного та достатнього доходу для забезпечення потреб своєї родини. Відчуття відповідальності за матеріальний комфорт родини може впливати на їхнє психічне благополуччя та готовність вступати у шлюб.

Соціальні норми можуть приписувати жінкам роль матері та основного доглядача за дітьми. Це може створювати тиск на жінок щодо досягнення материнства, навіть якщо вони ще не готові або не бажають мати дітей. Балансування між кар'єрою та сімейним життям також може бути складним завданням для жінок, які відчують тиск створити успішну кар'єру, а також бути відомою матір'ю.

Таким чином, статеві очікування в суспільстві можуть створювати складнощі для молодих людей у формуванні готовності до сімейного життя. Вони можуть відчувати тиск стосовно власних ролей та відповідальностей у майбутньому сімейному житті, що може впливати на їхні рішення та психологічний стан.

Розподіл обов'язків у сім'ї – традиційно жінки частіше відповідають за домашні обов'язки, такі як прибирання, готування їжі, догляд за дітьми та родинні обов'язки. Чоловіки, з свого боку, можуть бути відповідальнішими за фінансову підтримку сім'ї та виконання традиційних «чоловічих» обов'язків, таких як ремонт вдома чи автомобільний сервіс. Побутові обов'язки – сюди входять такі справи, як опіка за господарством, покупки та управління фінансами сім'ї. Чоловіки традиційно вважаються «головними» управителями сімейних фінансів, тоді як жінки можуть бути більш активними в управлінні побутовими справами та організації родинного життя [15].

У вихованні дітей також може бути відчутний гендерний аспект. Жінки частіше виступають у ролі «головного доглядача» за дітьми, ведучи їх до лікарів, в школу та на різні позашкільні заходи. Це може впливати на рівень відданості та залученості батьків у виховання дітей та формування сімейних відносин.

Розподіл часу між сімейними обов'язками також може бути нерівним через різні ролі та вимоги до кожного з партнерів. Наприклад, жінки, які працюють за межами дому, можуть відчувати більший стрес через потребу в балансі між сімейними та професійними обов'язками [11].

У цілому, нерівний розподіл сімейних обов'язків може впливати на рівень задоволеності та готовності до сімейного життя. Розуміння цього аспекту дозволяє більш глибоко аналізувати динаміку сімейних відносин та шукати способи покращення рівноправності та підтримки в родині.

Гендерний аспект у формуванні готовності до шлюбу та сімейного життя в період юності є складною та багатогранною проблемою, яка вимагає уваги та подальшого дослідження з боку науковців і практиків.

Висновки до першого розділу

Поняття «готовність до сімейного життя» охоплює комплексну підготовку та готовність особистості до вступу у стабільні та здорові сімейні відносини. Це включає в себе емоційну, психологічну, соціальну та практичну готовність до взаємодії з партнером та спільному вирішенню різноманітних сімейних завдань. Готовність до сімейного життя передбачає розуміння власних цінностей, бажання встановлювати стійкі та взаємопідтримуючі відносини, а також готовність до взаємних компромісів та вирішення конфліктів. Це поняття важливо для будь-якої особи, яка прагне побудувати щасливу та стійку родину.

Готовність до сімейного життя є складним процесом, який включає в себе не лише емоційну та психологічну стійкість, але й соціальні та економічні аспекти. Молоді люди, які мають емоційну стабільність та впевненість у собі, можуть краще впоратися з викликами, які виникають у створенні та утриманні сім'ї.

Економічні умови визначають можливості молодих людей створити стабільне та комфортне сімейне середовище. Високий рівень безробіття або економічна нестабільність можуть ставити певні перешкоди перед їхньою готовністю до сімейного життя.

Гендерні ролі та очікування також впливають на готовність молоді до сімейного життя. Розуміння та переосмислення цих ролей може сприяти створенню більш рівноправних та задовільних сімейних відносин.

Отже, для створення стійких та задовільних сімейних відносин важливо враховувати емоційні, психологічні, соціальні та економічні аспекти готовності молодих людей до сімейного життя.

РОЗДІЛ II. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГОТОВНОСТІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

2.1. Опис та характеристика методів дослідження готовності до сімейного життя в юнацькому віці

Відповідно до завдань дипломної роботи необхідно здійснити емпіричне дослідження особливостей формування готовності до шлюбу в юнацькому віці. Емпіричне дослідження проводилось із 57 (32 хлопці та 25 дівчат, 18-20 років) курсантами і студентами Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

Для визначення сформованості кожного компоненту нами було підібрано ряд методик, проте для компоненту «фізична і фізіологічна зрілість» нами було обрано незалежну змінну «вік» (юнацький вік). Використані методики представлено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Методичне забезпечення для дослідження компонентів готовності до сімейного життя

Компоненти готовності до сімейного життя	Методики дослідження
фізична і фізіологічна зрілість	Незалежна змінна «вік» (юнацький вік)
соціальна готовність	Морфологічний тест структури життєвих цінностей В. Ф. Сопова, Л. В. Карпушиної «Сімейні цінності» В. Торохтія.
етико-психологічна готовність	Тест-карта оцінки готовності до сімейного життя І. Юнда; Багатофакторний опитувальник FPI.
сексуальна готовність та емоційна зрілість	Діагностична методика визначення рольових очікувань та домагань у шлюбі (РОД) О. Волкової.

Розглянемо детальніше обрані методики.

Методика призначена для визначення мотиваційно-ціннісної структури особистості.

Методика виникла як результат використання і подальшого вдосконалення методики І. Г. Сеніна. Даний варіант опитувальника життєвих цінностей покликаний допомогти практичному психологу як в індивідуальній діагностиці та консультуванні, так і при дослідженні різних груп (трудових і навчальних колективів) з проблем мотивації, для кращого розуміння важливості різних життєвих сфер діяльності. Основним діагностичним конструктом є термінальні цінності. Під терміном "цінність" автори методики розуміють відношення суб'єкта до явища, життєвому фактом, об'єкту і суб'єкту, і визнання його як важливого, що має життєву важливість.

Перелік життєвих цінностей включає:

1. Розвиток себе. Пізнання своїх індивідуальних особливостей, постійний розвиток своїх здібностей та інших особистісних характеристик.
2. Духовне задоволення. Керівництво морально-етичними принципами, перевага духовних потреб над матеріальними.
3. Креативність. Реалізація своїх творчих можливостей, прагнення змінювати оточуючу дійсність.
4. Активні соціальні контакти. Встановлення сприятливих відносин в різних сферах соціальної взаємодії, розширення своїх міжособистісних зв'язків, реалізація своєї соціальної ролі.
5. Власний престиж. Завоювання свого визнання в суспільстві шляхом проходження певним соціальним вимогам.
6. Високе матеріальне становище. Звернення до факторів матеріального благополуччя як головного змісту існування.
7. Досягнення. Постановка і вирішення певних життєвих завдань як головних життєвих факторів.

8. Збереження власної індивідуальності. Переважання власних думок, поглядів, переконань над загальноприйнятими, на захист своєї неповторності і незалежності.

Термінальні цінності реалізуються по-різному, в різних життєвих сферах. Під життєвою сферою розуміється соціальна сфера, де здійснюється діяльність людини. Значимість тієї чи іншої життєвої сфери для різних людей неоднакова.

Перелік життєвих сфер:

1. Сфера професійного життя.
2. Сфера освіти.
3. Сфера сімейного життя.
4. Сфера громадської активності.
5. Сфера захоплень.
6. Сфера фізичної активності.

2. Тест-карта оцінки готовності до сімейного життя І. Юнда була створена із метою визначення готовності молодого подружжя до сімейного життя.

Оцінка готовності до сімейного життя і на цій основі прогноз благополуччя шлюбу націлені як на створення міцного шлюбу, так і на вдосконалення взаємовідносин молодого подружжя в період становлення їхнього спільного життя. Тест корисний при виробленні індивідуальних програм такого вдосконалення, а також при підготовці юнаків і дівчат до сімейного життя.

У тест-карті наведені типові ситуації, що виникають між подружжям в рамках десяти функцій сім'ї (позначені римськими цифрами: I - створення позитивного психоемоційного фону; II - підтримка поважних, доброзичливих відносин з родичами, близькими та друзями; III - господарсько-економічна функція; IV - виробничо-трудова діяльність; V - налагодження здорового сімейно-побутового режиму; VI - інтимне життя, VII - дітонародження, VIII - виховання дітей; IX - соціальне самовдосконалення; X - постійне оновлення.

Щоб визначити готовність до сімейного життя, потрібно порізно вибрати в кожній з десяти запропонованих ситуацій по одному з трьох варіантів відповіді і підрахувати результати в балах за шкалою оцінок для кожного з трьох варіантів поведінки (у всіх десяти ситуаціях).

3.FPI - багатофакторний особистісний тест, придатний для діагностики деяких важливих властивостей особистості. Він годиться для нормальної популяції з метою аналізу властивостей особистості, в клінічній практиці використовується для індивідуальної діагностики. Це надійний засіб для практичних і науково - дослідних цілей. Опитувальник економічний і надає відносно багато кількісної інформації про важливі особистісних факторах. Основні характеристики FPI наступні. Опитувальник містить 12 шкал. Загальна кількість питань - 114. Один (перший) питання ні в одну з шкал не входить, так як має перевірочний характер. Шкали I-IX є основними, або базовими, а шкали X-XII - похідними, інтегруючими. Похідні шкали складені з питань основних шкал і позначаються іноді не цифрами, а буквами: E, наступні показники: невротичність, спонтанна агресивність, депресивність, драгівливість, товариськість, врівноваженість, реактивна агресивність, сором'язливість, відкритість, екстраверсія – інтроверсія, емоційна лабільність, маскулінність–фемінність.

4. Методика «Рольові очікування і домагання у шлюбі» (РОД) О. Волкової, Г. Трапезникової

За допомогою методики РОД визначають уявлення подружжя:

1. про значущість у сімейному житті сексуальних стосунків, особистісної згуртованості чоловіка і дружини, батьківських обов'язків, професійних інтересів кожного з подружжя, господарсько-побутової сфери, моральної й емоційної підтримки, зовнішньої привабливості партнерів (ці показники, що відбивають основні функції сім'ї, утворюють шкалу сімейних цінностей – ШСЦ);

2. про бажаний розподіл ролей між чоловіком і дружиною при виконанні сімейних функцій (ці показники утворюють шкалу рольових очікувань і домагань – ШРОД).

Шкала сімейних цінностей включає в себе такі підшкали: інтимно-сексуальна, особистісна ідентифікація із партнером, господарсько-побутова, батьківсько-виховна, соціальна активність, емоційно-психотерапевтична та зовнішня привабливість. Шкала рольових очікувань і домагань діагностуються на основі таких шкал господарсько-побутова, батьківсько-виховна, соціальна активність.

2.2. Результати дослідження готовності до сімейного життя в юнацькому віці

На основі результатів тест-карти оцінки готовності до сімейного життя І. Юнда ми можемо зробити висновки що більшість респондентів за всіма шкалами відповідають показнику готовності до сімейного життя. Детальні результати представлено на рисунку 2.1.

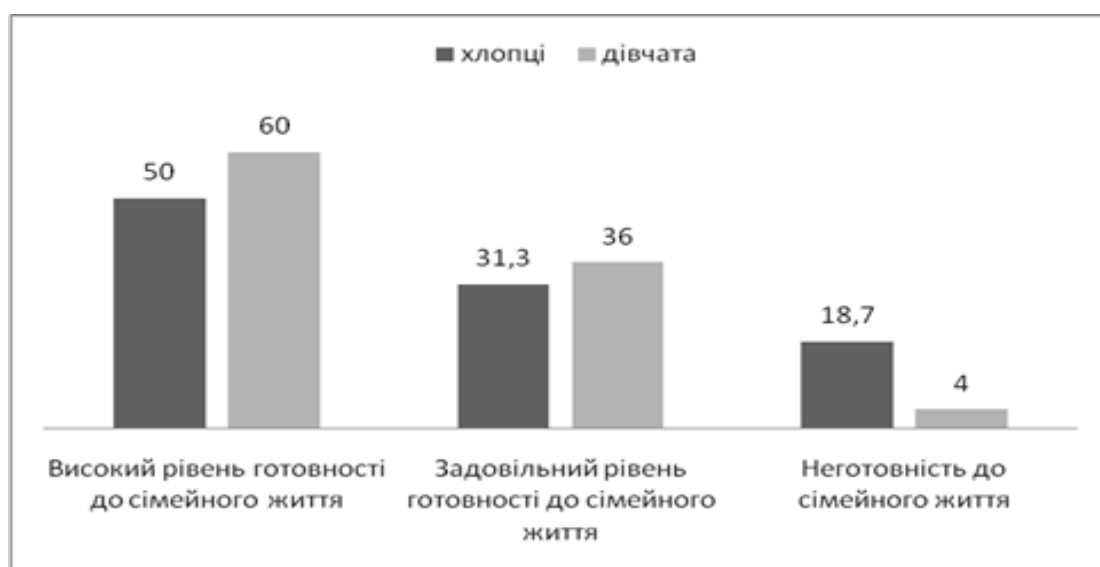

Рис. 2.1. Результати тест-картки оцінки готовності до сімейного життя

На рисунку 2.1. бачимо, що високий рівень готовності до сімейного життя виявлено у 50% досліджуваних хлопців та 60% дівчат, задовільний у 31,3% хлопців та 36% у дівчат, неготовими до сімейного життя виявились 18,7% хлопців та 4% дівчат. Такі результати дозволяють говорити про те, що дівчата більш готові до сімейного життя. Проте, це може бути пов'язано не лише із психологічною готовністю, а й стереотипами щодо заміжжя у суспільстві.

За результатами дослідження життєвих цінностей в сімейній сфері можемо зробити висновки, що досліджувані в сімейній сфері цінують духовне задоволення, високе матеріальне становище, збереження власної індивідуальності та особистісний розвиток в сім'ї. Детальні результати представлено на рисунку 2.2.

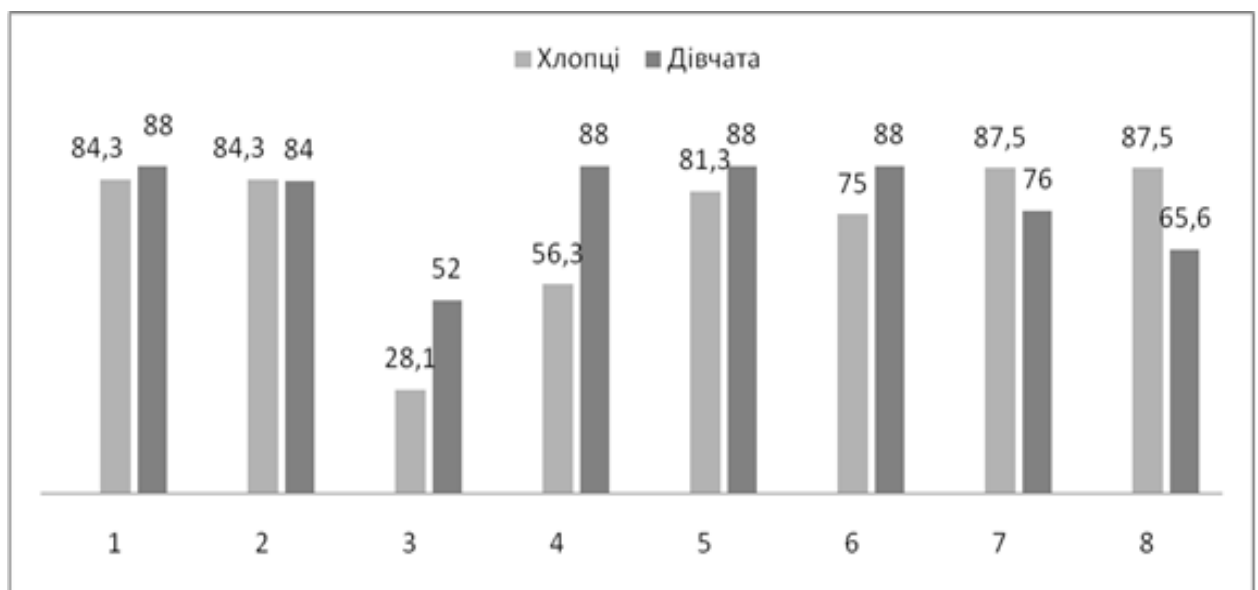

Рис. 2.2. Результати дослідження життєвих цінностей в сімейній сфері

На рисунку 2.2. бачимо, що для хлопців найбільш важливими є такі життєві цінності, як розвиток (1) – 84,3%, досягнення (7) 87,5%, духовне задоволення (2) - 84,3% та власний престиж (5) – 81,3%, збереження

індивідуальності (8) – 87,5%, високе матеріальне становище (6) – 75%, активні соціальні контакти (4) – 56,3%, креативність (3) – 28,1.

Для дівчат – розвиток (1) – 88%, соціальні контакти (4) – 88%, власний престиж (5) – 88%, високе матеріальне становище (6) – 88%, духовне задоволення (2) – 84%, креативність (3) – 52%, досягнення (7) – 76%, збереження індивідуальності (8) – 65,6, креативність (3) – 52%.

У сучасних чоловіків переважає прагнення у вільний час займатись тим, що отримує високу оцінку з боку референтних осіб чи групи, розвиватись, працювати на власний престиж. Вони прагнуть реалізовувати свої потенційні можливості та соціальну спрямованість. Для чоловіків важливо бути у добрій фізичній формі, особливо в очах авторитетних людей. Вони намагаються добитись визнання у суспільстві шляхом вибору соціально престижної професії чи роботи, для них важлива колегіальність у роботі і вони намагаються якнайповніше реалізувати свої здібності у професійній сфері. Для сучасних жінок у період ранньої дорослості важливим є вибрати той вид захоплення, який би дав можливість підкреслити та яскраво виразити їхню індивідуальність. Як правило, вони не обмежуються одним видом хобі, а випробовують себе у різноманітних, іноді рідкісних, заняттях. На відміну від чоловіків, жінки у вільний час люблять займатись тим, що може принести матеріальну користь. Тому хобі може носити прагматичний характер. Жінок цього віку від чоловіків відрізняє також те, що для них важливою є сфера навчання та освіти. Вони вибирають ту освітню діяльність, яка максимально відповідає їхнім особистісним особливостям. Вони намагаються підвищувати рівень своєї освіти задля саморозвитку, а також заробітної плати та інших матеріальних вигод.

За результатами опитувальника FPI, нам вдалось встановити, що 90,2% хлопців демонструють маскуліність, у деяких хлопців виявлено спонтанну агресивність (25%), товарицькість (56,2%), врівноваженість (84,3), відкритість (81,2%), екстравертованість (53,1%), дратівливість (6,5%), депресивність

(6,2%), сором'язливість (6,2%). Дівчата демонструють товариськість (84%), врівноваженість (80%), відкритість (76%), екстравертованість (76%), дратівливість (48%), сором'язливість (28%), депресивність (12%).

Такі результати свідчать про те, що досліджувані хлопці здебільшого агресивні, імпульсивні, безпосередні, мають виражену потребу в спілкуванні і постійній готовності до задоволення цієї потреби. Стійкі до впливу стрес - факторів звичайних життєвих ситуацій, що базується на впевненості в собі, оптимістичність та активності. Дівчата прагнуть до довірливо - відвертої взаємодії з оточуючими людьми при високому рівні самокритичності, активні, амбітні, прагнуть до лідерства, що не випробовують труднощів у спілкуванні, встановленні контактів, охоче беруть на себе чільні ролі у взаєминах з оточуючими. Детальні результати представлено на рисунку 2.3.

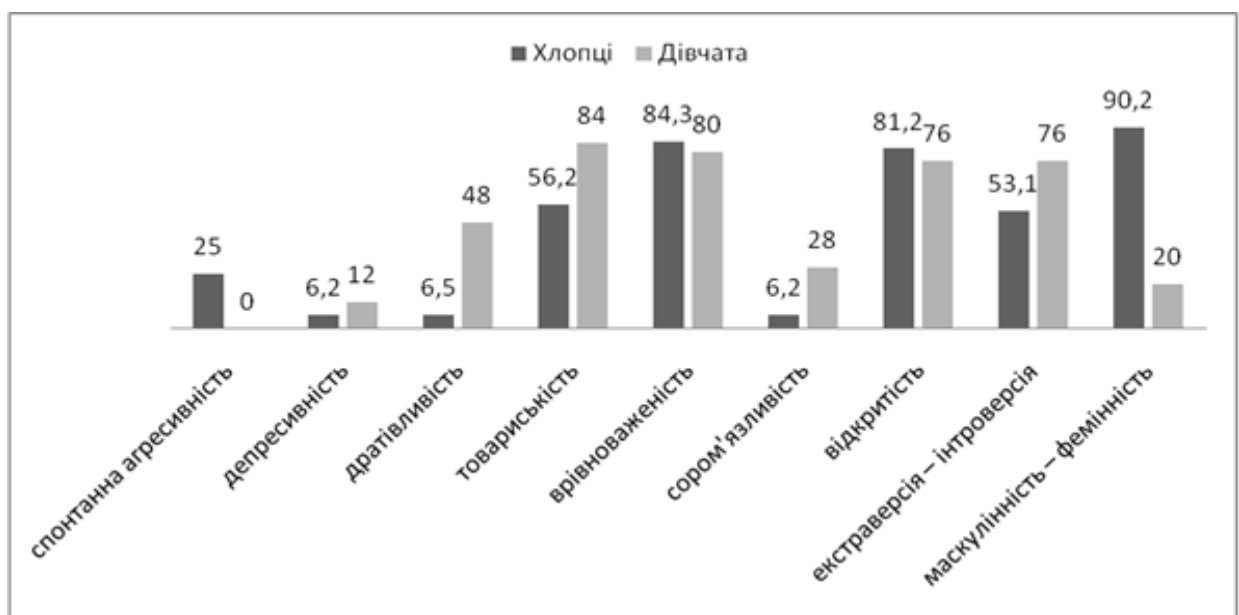

Рис. 2.3. Результати дослідження за опитувальником FPI

На основі результатів методики «РОД» нами було встановлено, що досліджуваним особам юнацького віку притаманні такі сімейні цінності, як

особистісна ідентифікація із партнером, інтимно-сексуальна, зовнішня привабливість, господарсько-побутова, а також соціальна активність.

Детальні результати представлено на рисунку 2.4.

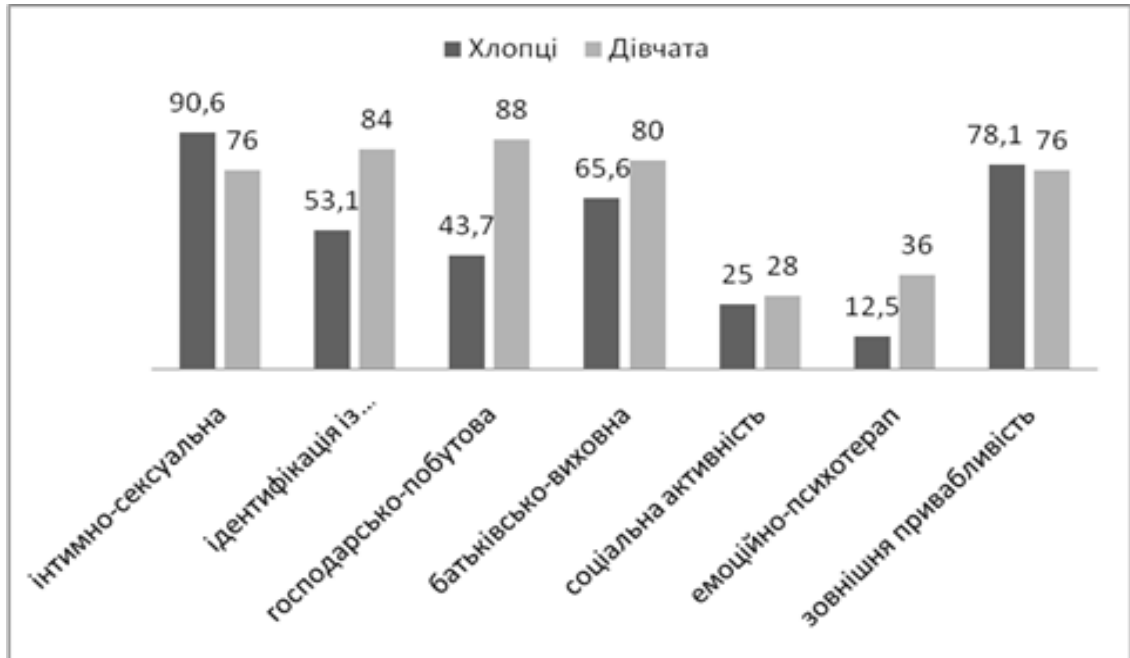

Рис. 2.4. Результати за методикою «РОД»

Як бачимо, чоловікам значною мірою важлива інтимно-сексуальна сфера у сімейних цінностях (90,6%), зовнішня привабливість (8,1%), батьківсько-виховна (65,6%), ідентифікація із партнером (53,1%), соціальна активність (25%), господарсько-побутова (43,7%), емоційно-психотерапевтична (12,5%). Тоді як дівчатам більш цікава господарсько-побутова (88%) та ідентифікація із партнером (84%), зовнішня привабливість (76%), інтимно-сексуальна сфера (76%), батьківсько-виховна (80%), емоційно-психотерапевтична (36%), соціальна активність (28%).

Такі результати говорять про те, що чоловік або дружина вважають сексуальну гармонію важливою умовою подружнього щастя; ставлення до партнера істотно залежить від оцінки її (його) як сексуального партнера.

Досліджувані демонструють бажання мати зовні привабливого партнера, також мають установку на власну привабливість, прагнення модно і красиво вдягатися. Загальна оцінка шкали є показником орієнтації дружини (чоловіка) на сучасні зразки зовнішнього вигляду. Досліджувані схильні висувати вимоги в організації побуту і більше значення мають господарсько-побутові вміння і навички партнера.

З метою визначення ступеня взаємовпливу досліджуваних показників нами було проведено кореляційний аналіз Спірмена (дод.А). На рис. 2.5 наведено зв'язки високого рівня готовності до сімейного життя.

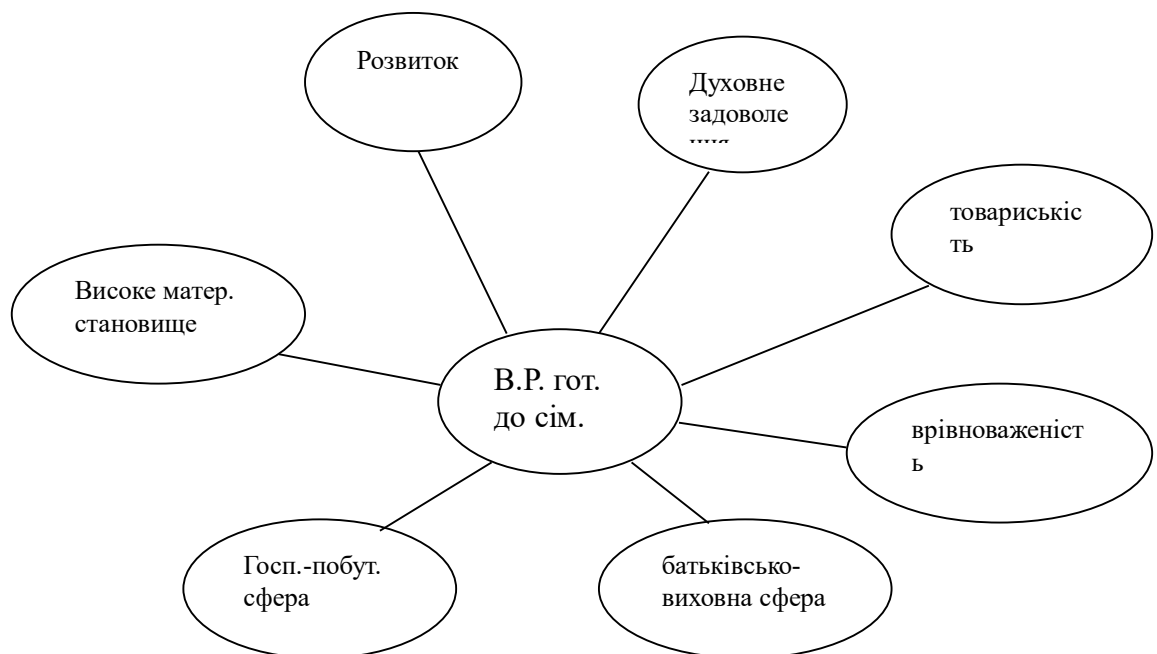

Рис. 2.5. Кореляційна плеяда зв'язків високого рівня готовності до сімейного життя

Отже, показник високого рівня готовності до сімейного життя корелює із такими шкалами, як: високе матеріальне становище ($r=0,378$; $p\leq 0,01$), розвиток ($r=0,386$; $p\leq 0,01$), духовне задоволення ($r=0,379$; $p\leq 0,01$), товариськість ($r=0,439$; $p\leq 0,01$), врівноваженість ($r=0,397$; $p\leq 0,01$), батьківсько-

виховна сфера ($r=0,456;p\leq 0,01$), господарсько-побутова сфера

Таким чином можна стверджувати, що молодь, яка готова до сімейного життя прагне в ньому отримувати духовне задоволення. Вони усвідомлюють, що мають утримувати себе й бути здатними забезпечити сім'ю, тобто повинні бути економічно незалежними. Врівноваженість, товарицькість та прагнення до розвитку свідчать про вміння самостійно розв'язувати життєві проблеми і брати на себе відповідальність за власні рішення. Такі юнаки та дівчата відповідально ставиться одне до одного, до взаємних стосунків. Також досліджувані дівчата та хлопці готові брати активну участь у веденні домашнього господарства, оскільки вважають це важливим аспектом у сім'ї.

На рисунку 2.6. представлено зв'язки задовільного рівня готовності до сімейного життя. Задовільний рівень готовності до сімейного життя має такі кореляційні зв'язки: високе матеріальне становище ($r=0,354;p\leq 0,01$), товарицькість ($r=0,381; p\leq 0,01$), батьківсько-виховна сфера ($r=0,297;p\leq 0,05$), соціальна активність ($r=0,386; p\leq 0,01$), зовнішня привабливість

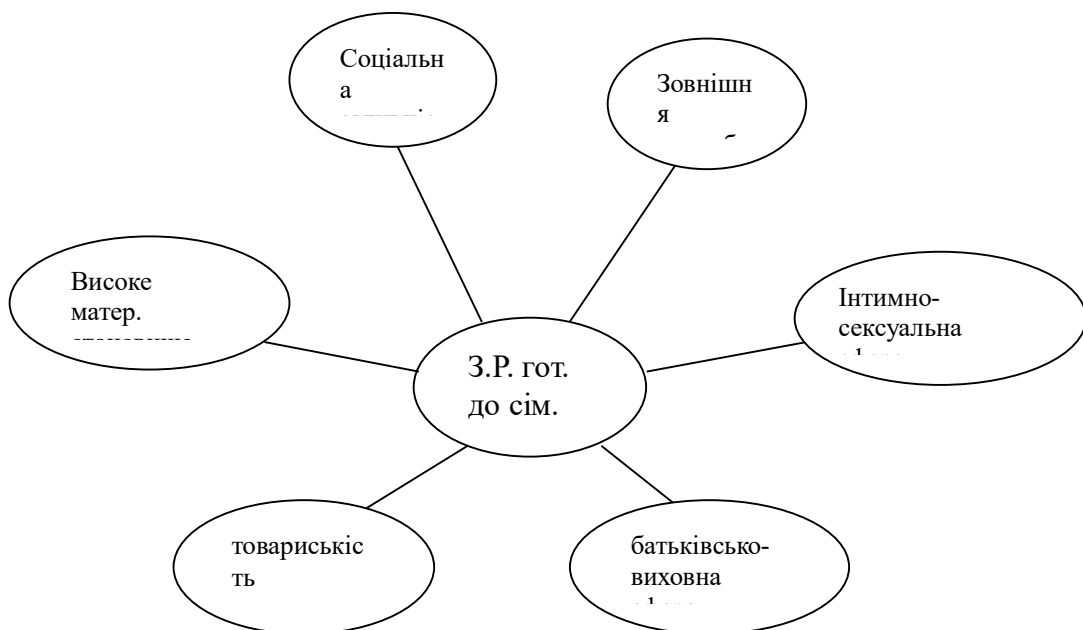

Рис. 2.6. Кореляційна плеяда зв'язків задовільного рівня готовності до сімейного життя

Такі результати свідчать про те, що молодь, у якої виявлено задовільний рівень готовності до сімейного життя налаштована на соціальні активності(професійні, громадські), прагнуть аби їх партнери були зовнішньо привабливими, щоб це підмічали оточуючі, прагнуть високого матеріального становища, тим самим відкладають побудову сім'ї з метою накопичити статки.

На рисунку 2.7. представлено кореляційні зв'язки неготовності до шлюбу із такими показниками, як: дратівливість ($r=0,324$; $p\leq 0,01$), зовнішня привабливість ($r=0,491$; $p\leq 0,01$), інтимно-сексуальна сфера ($r=0,468$; $p\leq 0,01$), соціальна активність ($r=0,439$; $p\leq 0,01$).

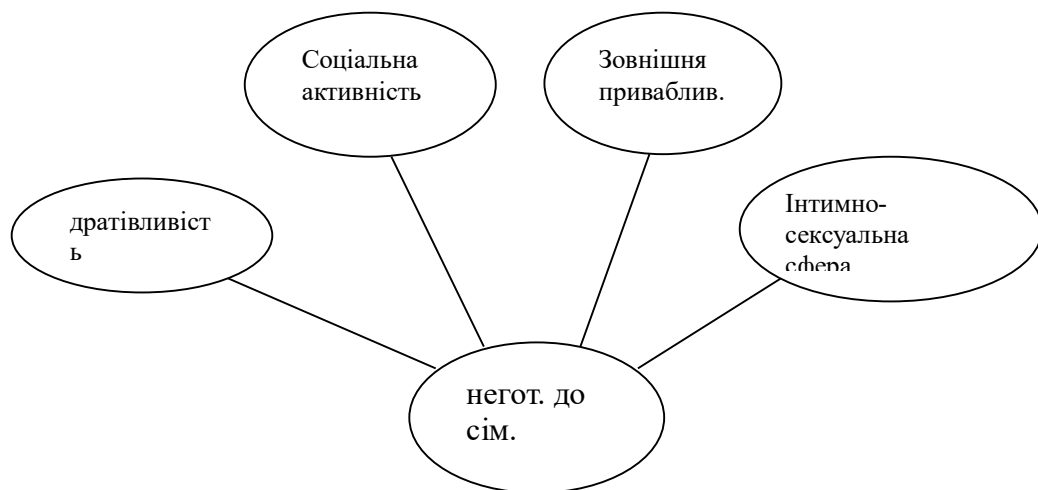

Рис. 2.7. Кореляційна плеяда зв'язків неготовності до сімейного життя

Тут бачимо, що молодь, яка не готова до сімейного життя спрямована на соціум, акцентує увагу на зовнішності партнерів та важливого значення надає сексуальній сфері.

Підсумовуючи, можемо сказати, що із високою готовністю до створення сім'ї пов'язані із такими цінностями, як: духовне задоволення, високе матеріальне становище, а також із батьківсько-виховною та господарсько-

побутовою сферами; із задовільним рівнем – високе матеріальне становище, соціальна активність, зовнішня привабливість та батьківсько-виховна та інтимно сексуальна сфери; із неготовністю - зовнішня привабливість, соціальна активність, інтимно-сексуальна сфера.

Висновки до другого розділу

Відповідно до завдань дипломної роботи нам необхідно було здійснити емпіричне дослідження особливостей формування готовності до шлюбу в юнацькому віці, тому нами було підібрано ряд психодіагностичних методик. На основі проведення емпіричного дослідження нами було отримано наступні результати. Більшість респондентів демонструють готовність до сімейного життя. В сімейній сфері здебільшого цінують духовне задоволення, високе матеріальне становище, збереження власної індивідуальності та особистісний розвиток в сім'ї. Також, нам вдалось встановити, що досліджувані відкриті, комунікабельні та екстравертовані. Хлопці здебільшого демонструють маскуліність, у деяких хлопців виявлено спонтанну агресивність. Дівчата демонструють драгівливість та сором'язливість. Також було встановлено, що досліджуваним особам юнацького віку притаманні такі сімейні цінності, як особистісна ідентифікація із партнером, інтимно-сексуальна, зовнішня привабливість, господарсько-побутова, а також соціальна активність.

На основі кореляційного аналізу можемо стверджувати, що особам які готові до сімейного життя притаманні такі якості та особливості, як: прагнення розвиватись, зокрема, в сім'ї; отримання духовного задоволення в стосунках; креативність; прагнення підвищити матеріальне становище; драгівливість через трудову діяльність (здебільшого у жінок); товариськість (комунікабельність); врівноваженість; відсутність сором'язливості у стосунках з близькими та у інтимному житті; здатність до господарсько-побутової та батьківсько-виховної функцій; а також соціальна активність.

На задовільному рівні готовності до сімейного життя виявлено зв'язки із такими показниками, як: батьківсько-виховна сфера, товариськість, соціальна активність, зовнішня привабливість, інтимно сексуальна сфера.

Висновки

Готовність до сімейного життя є складним та багатогранним поняттям, яке включає в себе психологічну, соціальну та економічну готовність молодих людей до вступу у шлюб та виховання дітей.

Психологічні фактори, такі як емоційна стабільність, впевненість у собі та готовність до змін, грають важливу роль у формуванні готовності до сімейного життя. Емоційна готовність відображає стан психічного комфорту та підтримки, необхідний для створення стабільних та задовільних сімейних відносин. Емоційна стабільність допомагає краще справлятися зі стресом та конфліктами в сімейних відносинах. Впевненість у собі і готовність до змін сприяють адаптації до нових сімейних ролей та вирішенню проблем, що виникають у сім'ї.

Соціальна готовність включає в себе здатність до співпраці, співжиття та взаєморозуміння з партнером у сімейних відносинах.

Економічна готовність описує здатність молодих людей забезпечити матеріальний комфорт для себе та своєї родини. Економічні умови визначають матеріальний фундамент, на якому будується сімейне життя. Високі витрати на житло, освіту та медичне обслуговування можуть ставити певні виклики перед молодими людьми, які планують створити сім'ю. Економічна нестабільність та безробіття можуть впливати на здатність молодих людей забезпечити основні потреби сім'ї та стабільність сімейного життя.

Гендерні очікування та соціальні ролі в суспільстві впливають на уявлення молоді про сімейні відносини та їхню готовність до створення сім'ї. Статева соціалізація формує у молоді уявлення про свою роль у майбутньому сімейному житті та може впливати на їхні рішення та ставлення до сімейних обов'язків. Важливо розуміти гендерні ролі та стереотипи в суспільстві, щоб створити сприятливі умови для рівноправних та задовільних сімейних відносин.

Результати нашого емпіричного дослідження показують, що більшість учасників проявляють зацікавленість у сімейному житті. У сімейній області вони найбільше цінують духовність, фінансову стабільність, збереження своєї індивідуальності та особистісний розвиток. Також виявлено, що вони відкриті до спілкування та екстравертовані. У хлопців переважає маскуліність, і деякі з них проявляють спонтанну агресивність, тоді як дівчата демонструють драгівливість та сором'язливість. Молоді люди проявляють інтерес до сімейних цінностей, таких як ідентифікація з партнером, інтимність, зовнішня привабливість та соціальна активність.

Кореляційний аналіз показує, що особам, які готові до сімейного життя, притаманні такі якості як бажання самовдосконалення в сім'ї, отримання задоволення від взаємин, креативність, прагнення до фінансової стабільності, драгівливість через трудову діяльність (переважно у жінок), комунікабельність, рівновага, відсутність сором'язливості у стосунках та інтимному житті, здатність до господарських та батьківських обов'язків та соціальна активність. На задовільному рівні готовності до сімейного життя спостерігаються зв'язки з такими показниками, як батьківська виховна робота, комунікабельність, соціальна активність, зовнішня привабливість та інтимна сфера.

Готовність до сімейного життя в період юності є складною та багатогранною проблемою, яка включає в себе емоційні, психологічні, соціальні та економічні аспекти. Врахування цих аспектів дозволяє краще розуміти динаміку сімейних відносин та розвивати стратегії для покращення готовності та підтримки молодих людей у формуванні стійких та задовільних сімейних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Гаврилишин Н.М., Балахтар В.В. Причини розлучень в Україні та їх соціально-психологічні наслідки. URL: <http://www.rusnauka.com/>

ондарчук О. І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. Київ: МАУП, 2001. 96 с.

уленко Т. В. Особливості формування психологічної готовності до сімейного життя у студентської молоді / Т.В. Буленко. - : Автореф. дис.канд. психол. наук: 19.00.07 / Ін-т психології АПН України. – К., 1995. – 25с.

ечорок Т. В. Сімейні традиції у формуванні моральних цінностей старшокласників : дисертація ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.07 / Т. В. Вечорок ; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. – Луганськ, 2005.

ихор С.Т. Гендерне виховання. учнів старшого підліткового та раннього юнацького віку: автореф. дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук: 13.00.07. Тернопіль, 2006. 20 с.

ласова О.І. Педагогічна психологія. – К.: Либідь, 2005. – С. 273-287.

ендерні аспекти усвідомленого батьківства: навч. посіб. / Т.В. Говорун, В.П. Кравець, О.М. Кікінежді, О.Б. Кізь. – Тернопіль: Навчальна книгаБогдан, 2004. – 144 с.

лазунов С. В. Сучасні чинники вибору шлюбної пари і деякі питання стабілізації подружніх стосунків / С. В. Глазунов // Вісн. Дніпропетр. держ. ун-ту: Соціологія. Філософія. Політологія. – Д., 2002. – С. 123-128.

енисенко А.О. Психологічна готовність старших підлітків та юнацтва до подружніх взаємовідносин / А. О. Денисенко - : Автореф. дис. канд. психол. наук. – О., 2003. – 18с.

іденко С.В. Психологія сексуальності: підр. – К.: Академвидав, 2009. – 304 с.

ьоміна Г.А. Вікова та педагогічна психологія: Методичні рекомендації для практичних занять, самостійної роботи та модульного контролю знань

студентів. 2-е вид., випр. і доп. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – 56 с.

Дьоміна Г.А. Мотиваційно-ціннісний компонент особистісної зрілості старшокласників стосовно подружнього життя//URL:

Дьоміна Г.А. Професійно-особистісне зростання як складова продуктивної життєдіяльності особистості / Г.А. Дьоміна // International research and practice , 2017 – S.182-185.

Дьоміна Г.А. Психологічні особливості готовності до шлюбу сучасної молоді. Теоретичні та прикладні аспекти психології : зб.наук.праць. Северодонецьк: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2019. №1(48). С. 95-106.

Дьоміна Г.А. Психологічні особливості самостійності юнаків в структурі особистісної зрілості щодо подружнього життя / Г.А. Дьоміна // Вісник Інституту розвитку дитини. Вип.25: [зб. наук. праць] – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – С. 138-144.

Дьоміна Г.А. Психолого-педагогічний розвиток особистості майбутнього сім'янина: Методичні рекомендації для роботи практичних психологів. – К.: НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2011. – 70 с.

Дьоміна Г.А. Становлення особистісної зрілості молоді до подружнього життя як психологічна проблема у вітчизняній і зарубіжній психології / Г.А. Дьоміна // Innovative processes in education: Collective monograph. – AMEETSp. z o.o., Lodz, Poland, – 2017. – P.40-48.

Якус О. І. Вплив соціально-психологічних факторів на вибір партнера для створення сім'ї // Вісник психології і соціальної педагогіки [Електронний ресурс] : зб. наук. праць / Інститут психології і соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка. – Вип. 3. – К., 2010. – Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua>.

ахарченко В.Г. Соціально – психологічні особливості готовності молоді до подружнього життя / В.Г. Захарченко // Український соціум. – 2004.128с.

ісарчук З. Г., Єрусевич О. І., Главник К. Психологічна допомога сім'ї. 2006. 128 с.

ляпець О. Я., Ларіна Т. О. Підготовка молоді до подружнього життя : Методичні рекомендації / О. Я. Кляпець, Т. О. Ларіна. – К. : Міленіум, 2009. , 104 с.

овбас Б. Родинна педагогіка : у 3 т. / Ковбас Б., Костів В. – Том І. Основи родинних взаємовідносин. – Івано-Франківськ, 2006. – 288 с.

орольчук М.С. Психологія сімейних взаємин. – К.: Ніка-центр, 2011. – 296 с.

равець В. П. Теорія і практика дошлюбної підготовки молоді / В.П.Кравець. – К.: Київ. правда, 2000. – 688 с.

равець В. Психологія сімейного життя : навч. посібник. – Тернопіль : ТДПУ, 1997. – 163 с.

равець В. Психофізіологічні та психолого-педагогічні аспекти формування усвідомленого батьківства. Київ: Академія, 2001. 244 с.

равець В.П. Підготовка учнівської молоді до сімейного життя в зарубіжній школі та педагогіці: історія та сучасність: монографія. Тернопіль: ТНПУ, 2019. 256 с.

равець В.П. Психологія сімейного життя. Навчальний посібник. Т.2. Тернопіль, 1995. С.144-145.

равець В.П. Сексуальна педагогіка. Навчальний посібник. Тернопіль: ТНПУ, 2016. 320 с.

равець В.П. Статева соціалізація дітей і підлітків: закономірності та гендерні особливості. Монографія. Тернопіль:ТНПУ, 2008. 476 с.

обашова О. Є. Особливості ціннісних орієнтацій подружжя залежно від типу шлюбу // Вісник психології і соціальної педагогіки [Електронний ресурс] : зб. наук. пр. / Інститут психології і соціальної педагогіки Київського університету

імені Бориса Грінченка. – Випуск 3. – К., 2010. – Режим доступу:

огінова Т. Ю. Вплив професійної зайнятості подружжя на рівень конфліктності в сімейних стосунках // Вісник психології і соціальної педагогіки [Електронний ресурс] : зб. наук. пр. / Інститут психології і соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка. – Випуск 3. – К., 2010. – Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua>

арценюк М.О. Сімейна сумісність в контексті психологічного здоров'я/ Актуальні проблеми наукового й освітнього простору в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей Міжнародної науковопрактичної конференції, 14-15 травня 2015 р., Мукачево. Том 2 / ред.кол. : Щербан Т.Д. (гол.ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во «Карпатська вежа», 2015. С. 132

ржеховська В. М. Взаємодія навчального закладу і сім'ї: стратегії, технології, моделі: практико-зорієнтований навчальний посібник / Оржеховська В. М., Кириченко В. І., Ковганич Г. Г. – Х. : Точка, 2007. – 192 с.

омиткіна Л.В., Злагодух В.В., Хімченко Н.С., Погорільська Н.І. Психологія сім'ї. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. – 270 с.

остовий В.Г. Сучасна сім'я і її педагогіка. - К.: 1994. - 63с.

сихологія сім'ї: навчальний посібник / За заг. ред.: В.М. Поліщука. – Суми: Університетська книга, 2008. – 238 с.

едих К.В. Психологія сім'ї: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2015. – 192 с.

емиченко В.А., Заслуженюк В.С. Психологія та педагогіка сімейного спілкування: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. – К.: Веселка, 1998. – 214 с.

ім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку. – К.: ТОВ «Основа-Принт», 2009. – 248 с.

імейні цінності: практико-орієнтований посібник до навчальної програми

Сімейні цінності» / [О. В. Мельник, Т. В. Кравченко, Л. В. Канішевська, І. П. Білоцерківець]. Івано-Франківськ: НАІР, 2014. 136 с.

толярчук О.А. Вплив сім'ї на формування самооцінки дитини // Розвиток особистості в умовах трансформаційного суспільства: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 13 грудня 2012 року). – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка. – 2012. – С. 423-426.

толярчук О.А. Родинні настанови студентської молоді //International scientific

каченко В. Є. Благополуччя подружніх відносин і його психологічні детермінанти: теоретичний аналіз // Наука і освіта. – 2010. – № 3. – С. 113– 116.

ілімончук А. В. Розділ III. Основи сімейних відносин. Заняття 24 – 34 / А. В. Філімончук // Абетка щасливого сімейного життя : методичний посібник з курсу “Етика і психологія сімейного життя”. 10–11 кл. – Житомир: ЦНТЕІ, 2008. – С. 71–107.

ербина В. В. Норми та девіації сучасного шлюбу: автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата соціологічних наук: 22.00.04. Запоріжжя, 2008. 20 с.

ворська Л. Підготовка молоді до сімейного життя в США//Статева соціалізація та підготовка учнівської молоді до сімейного життя у педагогіці та шкільній практиці зарубіжних країн. – Тернопіль: ТЗОВ «Видавництво Астон», 2009. – 206 с.

rowne J. Recognizing the Signs of True Love [Electronic resource] / Joy Browne. – Access: <http://www.dummies.com/how-to/content/recognizing-the-signsof-true-love.html>. – Title from the screen.

to Settle Arguments and Disagreements with Your Partner [Electronic resource] / Paula Hall. – Access: <http://www.dummies.com/howto/content/how-to-settle-arguments-and-disagreements-with-you.html>. – Title from the screen.

Improve Your Relationship [Electronic resource] / Dr. Kate M. Wachs. – Access:

<http://www.dummies.com/how-to/content/howto-use-arguments-to-improve-your-relationship.html>. – Title from the screen.

estheimer R., Lehu P. – Access: www.amazon.com › Books › Health, Fitness & Dieting. – Title from the screen